

consuetudo, quæ non potest derogare juri Divino, quod constituit virum caput uxoris, ut in *i. Cor. 11. 3*. Item etiamsi vir longè discedat, et ibi per longum tempus sit moraturus; secus verò si brevi inde reversurus sit; ita *Sanch. l. c. D. 41. num. 11. cum Panorm. et Alex. de Nevo, ac Boss. c. 6. num. 34. cum Suan. Barb. et Farin.* tunc enim nec uxor tenetur sequi virum, nec vir secum ducere uxorem, ut dicunt *Salm. de 2. Præc. c. un. num. 48. cum Sanch. Tol. Bon. Sayr. Fill. etc.* Prout neque tenetur vir eam secum ducere, etiamsi longe discedat, si magnæ expensæ requirerent ad eam illuc transvehendam: *Salm. ib. cum AA. citatis.* E converso uxor non tenetur sequi virum, si ille velit eam pertrahere ad peccatum, vel uxor per discessum exponeretur gravi periculo vitæ, ut *Sanch. l. 1. D. 41. num. 5. cum Sylo. Nao. Arm. Ang. etc.* aut periculo gravis detrimenti, ut *Boss. c. 6. n. 38. cum Laym.* et aliis communiter. Sic pariter non tenetur uxor sequi virum vagantem, nisi uxor ante Matrimonium id sciverit, ut *Sanch. l. c. num. 7. cum Sylo. Ang. Nao. Lopez, Man. et Boss. num. 48. cum aliis communiter.* An autem uxor tenetur sequi virum in exilium condemnatum? Probabilis affirmandum cum *Sanch. l. 1. D. 41. n. 13. Boss. c. 6. n. 46 et alii.* Vide dicta *l. 3. n. 353.*

FINIS TOMI SEXTI.

NOTÆ.

DE POENITENTIA.

NOTA I.

(Pag. 9, lin. 47, ad verb. *Adverteret.*)

In variis Galliarum diœcesibus adimitur ex statutis confessario facultas absolvendi peccatum complicis in materia turpi. Utrum autem vigeat et receptum sit decretum Bened. XIV quo fertur excommunicatione in eos qui confessionem complicis audire præsumerent, cognosci poterit ex iisdem statutis vel consuetudine, ut jam alibi diximus pro quibuslibet censuris.

NOTA II.

(Pag. 23, lin. 34, ad verb. *Annexam censuram.*)

In Galliis ex usu generali cessat obligatio se præsentandi ad superiorem pro pœnitente qui ob mortis periculum absolutus fuit a censuris summo pontifici reservatis. Excipiuntur tamen quædam diœceses ubi statuta id præcipiunt. Sed hæc obligatio viget pro his qui absolvuntur a censuris episcopo reservatis. Vide super hoc notata in *Tractatu de Censuris.*

NOTA III.

(Pag. 29, lin. 2, ad verb. *In Paschate.*)

Juxta plures cleri gallicani decisiones et variarum diœceseon statutæ adhuc obtinet apud nos lex fidelibus præcipiens ut in Paschate proprio parocho confiteantur. Unde invalida foret annua confessio apud quemlibet alium nisi de consensu parochi vel episcopi. Is autem consensus præsumitur quoties ex usu receptum est ut fideles indiscriminatim confiteantur apud quemlibet confessarium approbatum. In quibusdam enim diœcesibus parochi ex consuetudine vel statutis censentur approbati pro totâ diœcesi et etiam pro confessione paschali. In aliis vero requiritur consensus expressus. Hinc sedulò consulendæ sunt locorum consuetudines.

NOTA IV.

(Pag. 50, lin. 5, ad verb. *Tuebimur.*)

Jam diximus in *Tractatu de Censuris* Episcopos in Galliis absolvere posse ab hæresi, nec receptam esse bullam *Cœna.* Hic tantum nota-

bimus facultates Episcoporum non ex canonibus solum definitas esse, sed insuper ex usu et præscriptione legitimâ. Unde non mirum est si quædam facultates alii competent et aliis desint. Quoad vim ergo quam obtinet reservatio quorundam casuum summo Pontifici, et quoad potestatem quam habent Episcopi in hujusmodi casus, consulenda est uniuscujusque dioecesis constans et certa disciplina. Cæterum in dubiis recurras ad Episcopum cuius est nosse limites suæ potestatis.

DE MATRIMONIO.

NOTA V.

(Pag. 250, lin. 19, ad verb. *Invalidet.*)

Licet matrimonia filiorum familiâs absque consensu parentum contracta, jure naturali et ex se non sint invalida, uti declaravit concilium Tridentinum, attamen minores ex jure gallico validè contrahere non possunt nisi de consensu parentum; et cùm saltem dubium sit utrum juris civilis absolute nullitates afficiant non solum effectus civiles sed etiam ipsum contractum, quisque tenetur amplecti tutorem partem, et sese gerere quasi per hujusmodi nullitatem matrimonium ipsum invalidetur. Insuper filii etiam majores tenentur consensum hunc saltem petere, sed non sub pœnâ nullitatis, ut vulgo censem juris perit. Vide adnotaciones in sequenti volumine de impedimentis civilibus.

NOTA VI.

(Pag. 271, lin. ult., ad verb. *Respondit.*)

In Galliis ex disciplinâ satis generali, sponsalia pronuntiantur esse dissoluta, cùm pars quæ in mora est, alteram ab anno non inviserit si manebat in eodem loco, vel ad eam non scripserit, si absens erat. Idem statuant quædam ritualia.

NOTA VII.

(Pag. 282, lin. 11, ad verb. *Deferre.*)

Quoad necessitatem sententiæ judicis ad solvenda sponsalia, prædicta apud auctorem de jure communi, insuper consulenda sunt locorum statuta vel consuetudines quæ in variis locis variare possunt. Sic v. gr. in quibusdam dioecesibus olim statutum erat ne consensu quidem partium sine judicis sententiâ posse dissolvi.

NOTA VIII.

(Pag. 351, lin. 22, ad verb. *Adulterium.*)

Olim in Galliis ex codice civili admittebatur divortium non quoad thorum tantum, sed etiam quoad vinculum, ita ut conjuges separati siud matrimonium civile contrahere possent. Illud verò divortium nanc abrogatum est, et conjuges, si quædam adsint causæ divortii,

DE MATRIMONIO.

365

non possunt obtainere nisi separationem corporis. Causæ autem divortii pro foro civili tres agnoscantur, nempe adulterium, sævitiae et unius conjugis damnatio ad pœnam infamantem.

ART. 229. Le mari pourra demander le divorce pour cause d'adultére de sa femme.

ART. 230. La femme pourra demander le divorce pour cause d'adultére de son mari, lorsqu'il aura tenu sa concubine dans la maison commune.

ART. 231. Les époux pourront réciproquement demander le divorce pour excès, sévices ou injures graves, de l'un d'eux envers l'autre.

ART. 232. La condamnation de l'un des époux à une peine infamante, sera pour l'autre époux une cause de divorce.

Quænam sint pœnae infamantes, vide si lubet in codice penali, art. 7 et 8. Adverte insuper illas non esse causam divortii, nisi cùm factæ sunt irrevocabiles.

NOTA IX.

(Pag. 357, lin. 37, ad verb. *Propria auctoritate.*)

Quoad forum civile corporis separatio, cum semper importet bonorum separationem, locum habere non potest nisi per sententiam judicis. Sed id non intelligitur de simplici separatione quoad thorum, de quâ judicatur ex legibus canonicis vel jure naturali.

NOTA X.

(Pag. 360, lin. 45, ad verb. *Mutuus consensus.*)

In codice civili, art. 309, statuitur quod separatio corporis locum habere non potest ex mutuo consensu; id autem intelligendum de separatione publicâ et juridicâ, quæ, ut mox diximus, importat bonorum separationem, et quæ proinde non potest à judicibus pronuntiari, nisi propter causas lege definitas, ne scilicet conjuges per voluntariam separationem creditoribus illudant.

NOTA XI.

(Pag. 361 lin. 12, ad verb. *Innocentem.*)

Ex jure gallico judicis sententia declaratur apud quem filii sint educandi. Quoad expensas autem, illæ sunt communes utrique conjugi pro suis facultatibus.

ART. 302. Les enfans seront confiés à l'époux qui a obtenu le divorce, à moins que le tribunal, sur la demande de la famille ou du ministère public, n'ordonne, pour le plus grand avantage des enfans, que tous ou quelques-uns d'eux seront confiés aux soins soit de l'autre époux, soit d'une tierce personne.

ART. 303. Quelle que soit la personne à laquelle les enfans seront con-

fiés, les père et mère conserveront respectivèment le droit de surveiller l'entretien et l'éducation de leurs enfans, et seront tenus d'y contribuer à proportion de leurs facultés.

Vide insuper tom. 2, adnotaciones in *Tractatum de Justitiâ*, ubi de *uxorum jure et dominio*

INDEX

CAPITUM ET DUBIORUM.

CÙI ANNECTUNTUR OMNIA SUMMARIA, QUÆ SINGULIS CAPITIBUS ET DUBIIS APPONUNTUR, UT SIMUL HIC PRÆ OCULIS HABEANTUR CUNCTÆ RES ET QUÆSTIONES, QUÆ IN SEXTO VOLUMINE CONTINENTUR.

LIBRI SEXTI

TRACTATUS QUARTUS.

CAPUT II. — De ministro Sacramenti Pénitentiæ. Pag. i

DUBIUM I. — *Quis sit Minister.* Ibid.

539. Confessarii indigent approbatione, et jurisdictione. 540. An in casu necessitatis sit obligatio confidendi laico, vel Clerico. An vero Clericus vel laicus, in articulo mortis, deficiente Sacerdote, possit absolvere à censuris. 541. Nullus autem Sacerdos valide absolvit, nisi sit approbatus, vel Parochus.

DUBIUM II. — *Quid sit approbatio, et à quo petenda.* 2

542. Quid sit approbatio. 543. An licet Sacerdoti simplici excipere Confessionem venialium. 544. Dubitatur 1. An Parochus possit adsciscere cooperatorem alium Parochum alterius Diœcesis. Dubitatur 2. An ejusdem. 545. Debet eligi approbatus, aut Parochus. An sufficiat approbatio sine examine, et sine judicio interno. 546. An sufficiat approbatio petita, et negata. 547. A quo Episcopo habenda sit approbatio. 548. Resoluitur quæstio ex Bulla Innoc. XII. 549. An Religiosi approbat in una Diœcesi possint audire Confessiones in alia. 550. Alia notanda apud Busebaum. 551. An injusta revocatio approbationis sit invalida. 552. An Episcopus ex justa causa possit approbatos iterum examinare, aut approbationem revocare, vel restringere. 553. Sancta à Bened. XIV, circa Confessionem complices in peccato turpi. 554. Quid veniat nomine *peccati turpis*. An peccata interna. An dubia. 555. An absolutio complices sit invalida quod omnia peccata. 556. Quæritur 1. An incurrit censuram Papalem, qui Confessionem complices tantum audit, et eum non absolvit. Quæritur 2. An Episcopus, vel ejus delegatus, facultate Tridentini in cap. *Liceat*, possit absolvere Confessarium qui complices in peccato turpi absolitionem impertierit.

DUBIUM III. — *Quid et quotplex sit jurisdictio Confessarii, et unde eam habeat.* 11

557. Quid sit Jurisdictio, et quis habeat ordinariam. 558. An habeat Vicarius Generalis, contradicente Episcopo. Et qui possint eam delegare. 559. An delegatio expiret morte delegantis. 560. An hæretici, et excommunicati vitandi valide absolvant in articulo mortis. 561. An omnes Sacerdotes